

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГООРІЄНТОВАНИХ МЕХАНІЗМІВ ОЦІНКИ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ¹

Шкарупа О.В., доц., **Часник Ю.М.**, студентка
Сумський державний університет (м. Суми, Україна)

В умовах стійкого економіко-соціального розвитку територій, екологізації суспільного виробництва проблема лісокористування набуває великого екологічного, економічного і соціального значення. Від ступеня використання ресурсів лісу та здійснення природоохоронних заходів залежить стан навколишнього природного середовища та рівень економіки лісового господарства. Також це є основою для більш глибокого розуміння порядку проведення еколого-економічної оцінки використання і відновлення лісових ресурсів.

Під час функціонування лісового господарства, а також для забезпечення ефективного управління ним необхідно враховувати цінність лісових ресурсів. Йдеться, насамперед, про екологічну цінність, а також рекреаційну, інформаційну, а значить, і економічну оцінку лісового господарства. Також слід зазначити, що економічні методи регулювання природокористування (лісокористування) ґрунтуються на вартісній оцінці природних ресурсів.

Лісове господарство має ряд особливостей, які вимагають специфічного підходу до вирішення проблем підвищення раціонального використання лісових ресурсів на екологічній основі: здатність лісу до природного відновлення (самовідновлення) і відновлення за допомогою праці; виняткова велика тривалість циклу лісовирощування; незрівняна з іншими галузями народного комплексу площа, на якій ведеться виробнича діяльність; широкий діапазон природно-географічних, екологічних та економічних умов лісокористування; нерівномірність розподілу лісів по територіях з різним рівнем техногенного навантаження; виключно висока значимість природних та екологічних факторів формують економічні умови і можливості використання та відтворення лісових ресурсів; продукування різноманітності продукції і корисностей, які широко використовуються у виробництві та споживанні; здатність лісу регенерувати характеристики показників якості (екологічності) навколишнього середовища.

У загальному вигляді процес екологізації лісового господарства може включати дві основні складові: екологізацію лісокористування та екологізацію лісовідновлення.

Економічна цінність лісового господарства – це товари і послуги, які може запропонувати (забезпечити) лісове господарство. Нарівні з

¹ Матеріал підготовлений і публікується у рамках теми № д/р 0111U002149 «Фундаментальні основи формування екологічно орієнтованих механізмів реалізації соціально-економічного потенціалу в умовах інформаційного суспільства», 2011–2013 рр.

матеріальними продуктами діяльності, які враховуються також при економічній оцінці, лісове господарство може надавати екотовари і екопослуги.

Базуючись на концепції диференціальної ренти, К.Г. Гофман не обмежується оцінкою експлуатаційної ролі лісових ресурсів. Він запропонував одним з перших обчислювати разом з показником експлуатаційної цінності лісів також і показник їх природозахисної цінності. Але в умовах інформаційної економіки актуальності набувають показники інформаційної цінності та показники екосистемних послуг лісу.

Отже, повна економічна оцінка лісових ресурсів повинна складатися з суми їх експлуатаційної (в т.ч. з урахуванням екосистем них послуг) і природозахисної (в т.ч. інформаційної) цінності. Більшість екотоварів і екопослуг лісового господарства не продаються на товарному ринку, а значить, не мають певної ринкової вартості. Цінність неринкових екотоварів і екопослуг необхідно вимірювати і виражати в економічному еквіваленті для того, щоб їх можна було оцінювати в тому ж масштабі, як і ті, які безпосередньо продаються на ринку. Однак, проблеми визначення користувача і встановлення ціни – процес дуже складний. Економічна цінність лісових ресурсів залежить від вартісної оцінки реалізації зазначених функцій.

Еколого-економічна оцінка цінності лісових ресурсів в сфері планування й стимулювання екологізації лісокористування та відтворення лісових ресурсів повинна бути використана для: організації платного користування всіма компонентами лісових ресурсів; визначення величини компенсаційних платежів при пошкодженні, вибування або зміну цільового призначення лісових ресурсів; використання при визначенні чи зміні форм власності на об'єкти або ресурси; удосконалення системи національних рахунків; удосконалення обліку та аналізу відтворення і використання лісових ресурсів; оцінки ефективності інвестицій в комерційні та природоохоронні проекти; прогнозування і планування відновлення та відтворення функцій ресурсів лісового господарствата інше.

Формування екологоорієнтованих механізмів оцінки економічної цінності лісових ресурсів має істотне значення для поліпшення ситуації в сфері економіки природокористування для реалізації цілей концепції сталого розвитку в Україні за умови ведення лісового господарства на принципах безперервності, комплексності, ефективності, відтворювальності та оптимальності лісокористування.

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 24-26 квітня 2013 р. / За заг. ред. О.В. Прокопенко. — Суми : СумДУ, 2013. — Т.2. — С. 267-269.